

Bildande av naturreservatet Ärtknubben i Leksands kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § i miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets slutliga gränser märks ut i fält.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se *Föreskrifter*).

Länsstyrelsen fastställer härmed skötselplanen, enligt bilaga 2, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Skötselplanen innehåller även beskrivningar i enlighet med 17 § nyssnämnda förordning för Natura 2000-området Ärtknubben (SE0620185) och ersätter bevarandeplanen för Natura 2000-området Ärtknubben, fastställd 2016-12-31 av Länsstyrelsen (dnr 511-11775-2016). Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Ärtknubben
Kommun	Leksand
Län	Dalarna
NVR id	2049071
Natura 2000-beteckning	SE0620185
Lägesbeskrivning	Naturreservatet ligger ca en mil nordost om Bjursås i Bjursås socken.
Huvudsaklig karaktär	Varierad naturskog
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län
Fastigheter	Del av Risholn 1:9, Östra rönnås 1:15 och Risa 1:6; ägs av naturvårdsverket
Lantmäteriförrättning	W072306
Lantmäteriets inmätning	W13724
Areal	Total areal: 149 ha Landareal: 138,6 ha Produktiv skogsmark: 125,2 ha

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets naturskogar, vattendrag och andra ingående naturmiljöer samt områdets orörda karaktär med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Området ingår i det europeiska nätverket Natura 2000, där naturtypen *Västlig taiga* och arten flodpärlmussla pekats ut. Syftet med naturreservatet är även att bidra till att dessa ska ha förutsättningen att nå god bevarandestatus.

Syftet ska tillgodoses genom att

- skogsmark, vattendrag, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt
- åtgärder vidtas för att gynna flodpärlmussla och öring i Ärtån
- åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Skäl för beslut

Huvuddelen av området äger den naturliga skogens artsammansättning och ekologiska funktion. Området är variationsrikt både vad gäller trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. Det finns mycket död ved i olika storlek och nedbrytningsstadier. Sammantaget ger detta goda förutsättningar för stor artrikedom både bland växter och djur.

I området finns skyddsvärda arter såsom flodpärlmussla, raggtaggsvamp, blackticka och broktägel.

Ärtknubben är ett utpekat Natura 2000-område. Inom Natura 2000-området, som utgör en del av reservatet, är den dominerande naturtypen *Västlig taiga*.

För att områdets naturvärden ska bevaras måste det undantas från skogsbruk.

Föreskrifter

För att säkerställa syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten,
2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle,
3. gödsla, återföra aska i gödningssyfte eller använda bekämpningsmedel,
4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning, med följande undantag:

- vid jaktpass får enklare konstruktion av naturmaterial uppföras,
- 5. plantera in, så eller sätta ut växter, djur, eller andra organismer,
- 6. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - fälld älg, björn, hjort eller vildsvin får uttransporteras. Färdvägar ska väljas med omsorg så att mark- och vegetationsskador minimeras,
 - skoter får framföras på de i beslutskartan markerade skoterlederna då marken är snötäckt,
 - för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen,
- 7. bedriva fångst med fälla, med följande undantag:
 - fångst av mink med fälla är tillåtet,
- 8. upplåta korttidsjakt inom naturreservatet.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

- 9. sprida kalk.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder, anordningar och andra anläggningar för friluftslivets behov,
2. utförande av biotopförstärkande åtgärder med hänsyn till flodpärlmussla och öring genom restaurering av lekbottnar i Ärtån,
3. förstärkning av diken där vägen korsar Ärtån (utmärkt med en stjärna i beslutskartan) för att minska materialtillförsel,
4. fällning av träd som hotar att skada fornlämningar,
5. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och naturreservatets syfte.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte nyttjar sin rätt att bruka marken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar, med följande undantag:
 - löst liggande, mindre, torra grenar och kvistar får samlas in i syfte att göra upp eld,
2. framföra motordrivet fordon i terrängen, gäller både barmark och snötäckt mark, med följande undantag:
 - skoter får framföras på de i beslutskartan markerade skoterlederna då marken är snötäckt,
3. vaska efter guld eller andra mineraler i Ärtån.

Slutligen är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

4. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter),
5. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet och andra större eller återkommande organiserade arrangemang.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § ska gälla omedelbart även om de överklagas. De träder i kraft vid datum som framgår i länets författningssamling, ett dokument som trycks i anslutning till det att beslutet är fattat.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av de vägar som syns på beslutskartan. Innebörden av normalt underhåll av vägar förklaras i bilaga 4.

Förtydliganden av föreskrifter

I föreskrift A6 regleras terrängkörning. Angående undantaget från föreskriften som handlar om uttransport av vilt ska begreppet "skador" inte tolkas lika strikt som "märken". Terrängkörning får aldrig medföra att hydrologiska förhållanden eller vattenkvalitet förändras.

I föreskrift A8 förbjuds korttidsjakt. Med korttidsjakt avses dagkort och andra avtal kortare än ett år. Jaktgäster accepteras endast om de medföljer nyttjanderättsinnehavare – dvs. de ska bedriva jakt tillsammans.

I föreskrift C4 förbjuds att utan Länsstyrelsens tillstånd gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samt att samla in djur. Matsvamp och bär får plockas i naturreservatet.

Dispens

Länsstyrelsen får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade föreskrifter.

Beskrivning av området

Natur- och friluftsvärden

Nio kilometer nordost om Bjursås ligger den branta bergknallen Ärtknubben, som når drygt 400 m ö.h. Berget är bevuxet med gamla, knotiga och senvuxna tallar. I sluttningen nedanför bergbranten växer granskog som är frodvuxen och det finns rikligt med död ved. Skogen är inte orörd av skogsbruksaktiviteter, men tillräckligt med tid har förflutit sedan avverkningar och andra åtgärder utförts eftersom naturskogens strukturer har hunnit utvecklas. Anledningen till att granskogen är grov och att grov död ved hunnit skapats är markens bördighet i sluttningen nedanför branten. Lavbevuxta björkar, aspar och sälgar står i de sumpiga sänkorna och skapar en lämpad biotop för många kryptogamer och insekter. Mot sjöarna finns myrmarker.

Området är välbesökt och uppskattat av många för dess vackra och varierande natur samt utsikten från toppen. Den 35 km långa vandringsleden Vildmarksleden går igenom naturreservatet.

Inom reservatet finns lämningar efter fäboden Knubben, som är klassad som fornlämning. Fornlämningar finns även i form av en äldre boplats längs Fjällgryckens strand där redskap av kvarts har hittats. Vid Ärtåns utlopp i Fjällgrycken finns lämningar efter två stationära fiskeredskap, s.k. katsor, som har daterats till 17–1800-tal.

Planeringsbakgrund

Ärtknubben är utpekad som särskilt bevarandeområde i det internationella Natura 2000-nätverket enligt 7 kap. 27 § i miljöbalken. Syftet med Natura 2000-området *SE0620185 Ärtknubben* är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för *Västlig taiga* samt flodpärlmussla.

Naturreservatet ingår i Granåsens värdestrakt. I Leksands kommuns översiktsplan (antagen 2014-06-09) anges området som Natura 2000-område och som under pågående naturreservatsbildning. Det omfattas inte av någon detaljplan eller några områdesbestämmelser.

Ett permanent skydd av Ärtknubben medför ett bidrag till uppfyllande av miljömålen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Den pågående markanvändningen inom området är skogsbruk.

Ärendets handläggning

Områdets höga naturvärden uppmärksammades i urskogsinventeringen 2003, och blev utsett som Natura 2000-område 2005. I samband med att strategin för formellt skydd av skog i Dalarna togs fram 2006 bestämdes att oskyddade Natura 2000-områden på Bergvik Skogs mark skulle få naturreservatsskydd. Ärtknubben fördes fram 2010 som förslag till det stora markbytesprojektet ESAB, där Sveaskog släppte bytesmark till stora bolag som i sin tur släppte mark med höga naturvärden till staten. Sommaren år 2014 gick bytesaffären mellan staten och Bergvik Skog AB igenom, Ärtknubben var då ett av de områden som bytte ägare och tillföll Naturvårdsverket i syfte att bli naturreservat.

Förslag till beslut och skötselplan skickades i september 2018 till myndigheter, sakägare och intressenter. Yttranden inkom från Naturvårdsverket, Leksands kommun, Bjursås Östra Viltvårdsområdesförening, Bjursås Norra Viltvårdsområdesförening, Svenska Jägareförbundet, Dalarnas Ornitologiska Förening och Skogsstyrelsen.

Dalarnas Ornitologiska Förening tillstyrkte förslaget om reservatsbildning i stort men inkom med ett antal synpunkter. De ansåg att fågeljakt inte skulle vara tillåtet i reservatet, samt att nya jaktpass inte bör få upprättas om detta innebär röjning av nya siktgator. De framförde även att det vore lämpligt med tillståndskrav för större evenemang och tävlingar, att drönare bör förbjudas i reservatet samt att guldvaskning bör förbjudas i Ärtån för att gynna flodpärlmusslan.

Bjursås Östra och Norra Viltvårdsområdesföreningar samt Svenska Jägareförbundet skriver i sitt yttrande att de anser att Länsstyrelsen saknar juridisk grund för att reglera

jakt genom reservatsföreskrifter då miljöbalken inte står över andra lagar som exempelvis jaktlagen och lagen om viltvårdsområden. De resonerar att en föreskrift utfärdad under miljöbalken inte kan förbjuda något som tillåts under en annan lag p.g.a. den i grundlag befästa normgivningsmakten. Vidare framför de att förslaget till beslut saknar motivering för förbudet mot fällfångst och utfodring, samt att motiveringen för förbudet av korttidsjakt är otillräcklig. De anser att jakt genom att vara ett friluftslivsintresse är inkluderat i reservatets syfte, samt att Länsstyrelsens resonemang om att jägare bör ha ingående kunskap om reservatets naturvärden och skyddsbehov bör gälla alla som vistas i ett naturreservat. Till sist anser de att föreskrift C2 bör tas bort då detta regleras i föreskrift A6.

Naturvårdsverket och Leksands kommun tillstyrkte förslaget utan vidare synpunkter. Bergvik Skog, Bjursås IK, Bjursås Snöskoterklubb, Bjursås-Leksands Fiskevårdsområdesförening, Finnbobygdens Samfällighetsförening, SGU och Skogsstyrelsen avstod från att yttra sig.

Motivering

Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, se 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsens bedömning

Det föreslagna området har mycket höga naturvärden. Det finns varierade skogliga miljöer: upp mot toppen finns äldre tallar på hållmark, medan nere på den bördigare marken i sluttningen finns det grova granar och rikligt med död ved. Flodpärlmusslan som finns i Ärtån är en utpekad Natura 2000-art och kräver särskild hänsyn. Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov tillgodoses bäst genom bildande av naturreservat, då detta möjliggör de föreskrifter som krävs. Beslutet följer de riktlinjer som gäller för Länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

För att skydda och sköta områdets natur- och friluftsvärden fattar Länsstyrelsen beslut om föreskrifter och fastställer en skötselplan. Föreskrifterna behövs för att naturreservatet ska uppnå sitt syfte och områdets naturvärden ska bevaras för framtiden. För de gällande föreskrifterna finns ett antal undantag som främst syftar till att tillgodose allmänna intressen som sjukvårdstransporter, jakt och friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att dessa undantag inte kommer påverka områdets naturvärden i en sådan omfattning att syftet med naturreservatet åsidosätts.

Angående områdets skötsel bedömer Länsstyrelsen att endast åtgärder för att gynna flodpärlmusslan samt friluftslivet är nödvändiga, skogen lämnas till fri utveckling.

Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Angående Jägareförbundets och viltvårdsområdesföreningarnas resonemang om att reservatsföreskrifter inte kan reglera sådant som regleras av andra ordningar bedömer

Länsstyrelsen att detta resonemang är felaktigt. Även sådant som är grundlagsskyddat, t.ex. äganderätten, kan inskränkas med reservatsföreskrifter vilket tydligt framgår av förarbetena till miljöbalken samt av 7 kap. 5 §.

Förbudet mot korttidsjakt motiverar Länsstyrelsen med att jaktutövarna ska ha en god kunskap om områdets naturvärden, skyddsbehov och vilka föreskrifter som gäller. Jakt är en aktivitet som medför vissa särskilda risker för att naturvärden i området skadas där den utförs, exempelvis genom störningar av andra djurarter än de som jagas eller körskador när fällt vilt ska transporteras ut. Dessa risker minimeras när jägare har god lokalkännedom.

Resonemanget att jakten ryms inom friluftssyftet för naturreservatet är inte korrekt, då jakt bedrivs med stöd av äganderätten och inte utövas under allemansrätten. Jakt ryms därmed inte inom begreppet friluftsliv som kan beaktas i reservatssammanhang enligt miljöbalken 7 kap. 4 §.

Länsstyrelsen tillmötesgår synpunkten om utfodring av vilt och tar bort föreskriften.

I föreskrifterna förbjuds fällfångst. Denna jaktform bedöms ej vara av samma starka allmänna intresse som annan jakt, utan bedrivs främst i beståndsreglerande syfte. Utestående fällor minskar också upplevelsen av ett "örört" område och kan upplevas negativt av friluftslivet, vilket bedöms väga tungt i detta fall då Ärtknubben är ett populärt besöksmål. Undantag medges för minkfällor då minkfångst är motiverad ur naturvårdssynpunkt och fällfångst är den enda realistiska metoden. Fällor ska alltid märkas med ägarens namn och adress.

Länsstyrelsen har tillmötesgått Dalarnas Ornitologiska Förenings synpunkt om att förbjuda guldvaskning i Ärtån samt att införa tillståndsplikt för större evenemang. Angående deras synpunkt om jaktpass så medger inte föreskrifterna att nya jaktpass etableras. Länsstyrelsens bedömer även att fågeljakten i området är av så ringa omfattning att den kan fortgå utan att nämnvärd påverkan sker på skogsfågelstammen eller på friluftsvärdena i området. Angående användandet av drönare ser inte Länsstyrelsen i dagsläget att verksamheten riskerar att utgöra något påtagligt bekymmer vad gäller områdets natur- och friluftsvärden.

Ett permanent skydd av Ärtknubben medför ett bidrag till uppfyllande av miljömålen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker*, *Levande sjöar och vattendrag* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken samt den kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Av ovan redovisade skäl anser Länsstyrelsen i Dalarnas län att Ärtknubben ska avsättas som naturreservat.

Upplysningar

Vissa verksamheter och åtgärder kommer med stöd av föreskrifter som fattas i detta beslut enligt 7 kap 5, 6 eller 30 §§ miljöbalken, omfattas av dispens eller tillståndskrav. Länsstyrelsen vill påminna om att vissa verksamheter och åtgärder m.m. utöver aktuella föreskrifter *även* kan omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller av bestämmelser i annan lagstiftning.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog gäller ej inom naturreservatet, i den mån var där sägs strider mot föreskrifterna i naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällan och stormskadad skog ska lämnas orörda. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom naturreservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § i lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

Ärtknubben är även ett Natura 2000-område. I Natura 2000-områden krävs det tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för åtgärder som kan skada områdets naturvärden på ett betydande sätt. Det gäller även för åtgärder som utförs utanför Natura 2000-området, om de kan skada naturvärden inom Natura 2000-området.

Kungörelse

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken ska kungöras i länets författningssamling. Beslutet kungörs i ortstidning enligt 27 § förordningen om områdesskydd. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse var införd i ortstidning.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till Regeringen, Miljö- och energidepartementet, se bilaga 3.

Detta beslut har fattats av landshövding Ylva Thörn. I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sarah Bauer, planhandläggare Eva Stigeberg, antikvarie Martin Gollwitzer, enhetschef Jemt Anna Eriksson samt naturvårdshandläggare Carl Lehto, den sistnämnda föredragande.

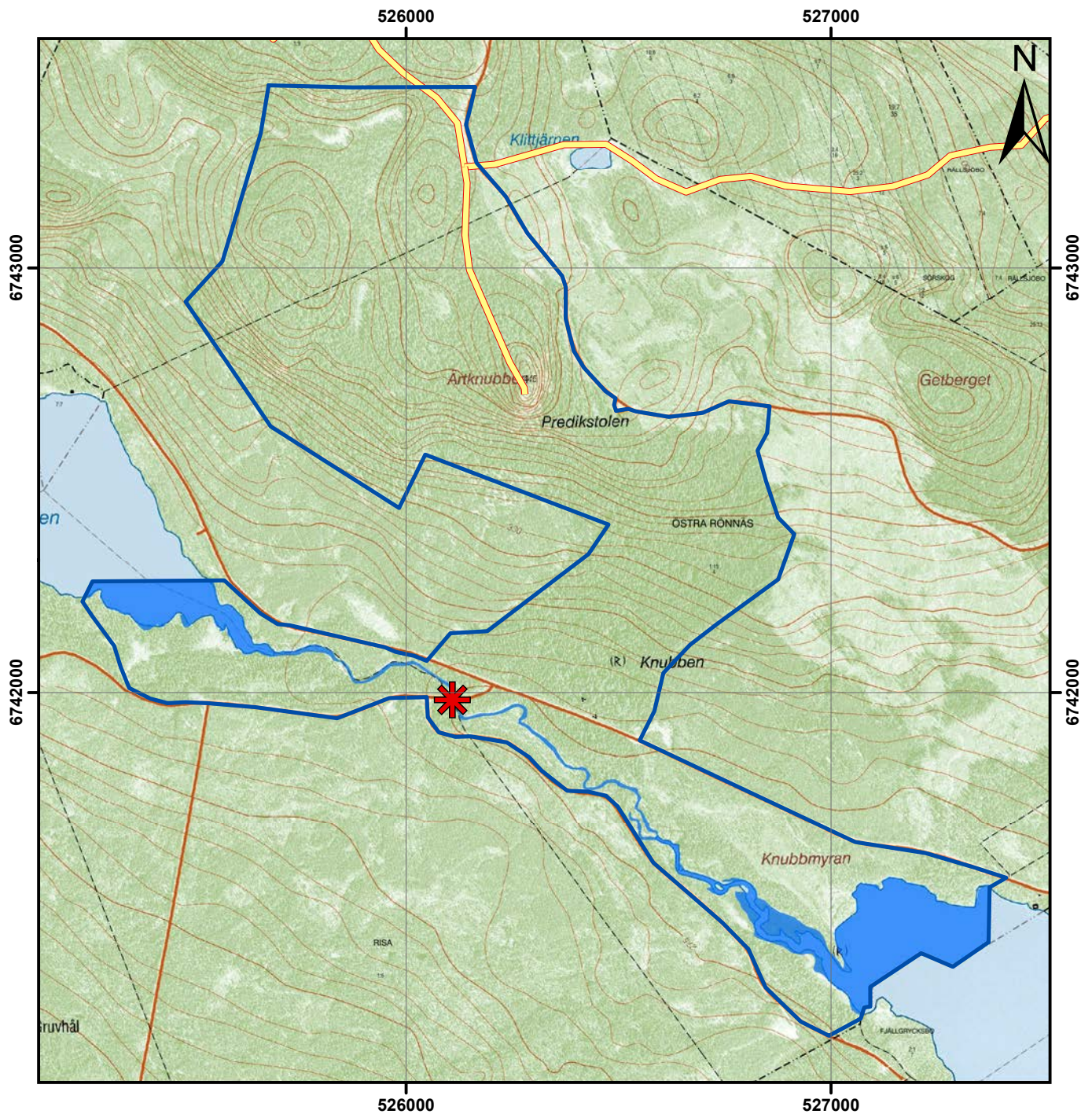
Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För information om hur Länsstyrelsen i Dalarnas län hanterar personuppgifter, se www.lansstyrelsen.se/dataskydd

Bilagor

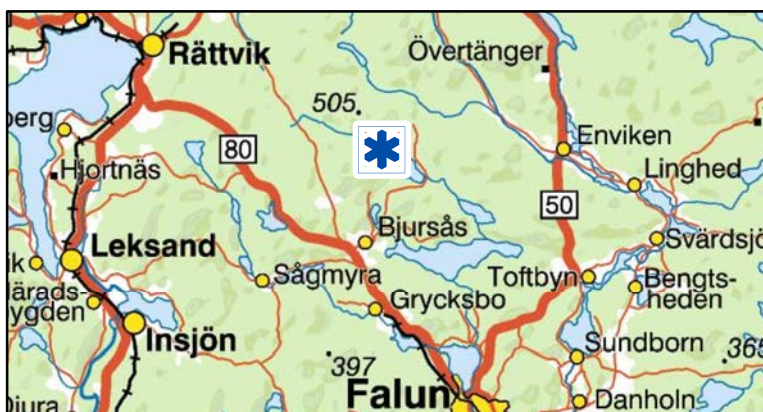
Bilaga 1	Beslutskarta
Bilaga 2	Skötselplan
Bilaga 3	Överklagningsinformation
Bilaga 4	Vägunderhåll

Beslutskarta naturreservatet Ärtknubben

Översiktskarta

Skala 1:14 000

Teckenförklaring

- Reservatsgräns
- Plats för förstärkning av vägdiken
- Skoterleder
- Område där bottenrestaurering får ske

Skötsel- och bevarandeplan för naturreservatet och Natura 2000-området Ärtknubben

Denna skötsel- och bevarandeplan ersätter bevarandeplanen för Natura 2000-området Ärtknubben, fastställd 2016-12-31, och som upprättats av Länsstyrelsen enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (dnr 511-11775-2016).

Foto: Carl Lehto

Innehåll

Administrativa data	3
Beskrivning av området	4
Geovetenskap	4
Biologi	4
Värdefulla arter	5
Kulturhistoria	6
Jakt, fiske och övrigt friluftsliv	6
Infrastruktur	6
Natura 2000	7
Allmänt	7
Tillståndsplikt och samråd	7
Uttekade Natura 2000-naturtyper	7
Uttekade Natura 2000-arter	7
Bevarandesyftet med Natura 2000-området	7
Hotbild mot uttekade värden inom Natura 2000-området	8
Källförteckning	9
Syfte med naturreservatet	10
Prioritering mellan bevarandevärden	10
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	10
Skötselområde 1: Äldre skog och myrmarker med fri utveckling	10
Skötselområde 2: Ärtån samt delar av Ärtån och Fjällgrycken	12
Skötselområde 3: Friluftsliv och anläggningar	13
Skötselområde 4: Flodpärlmussla	13
Jakt och fiske	14
Dokumentation och uppföljning	14
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	15
Bilagor	15

Beskrivningsdel

Administrativa data

Namn	Ärtknubben
NVR id	2049071
Natura 2000-beteckning	SE0620185
Län	Dalarna
Kommun	Leksand

Markslag enligt KNAS: (*uppdelning enl.
Naturvårdsverkets rapport nr 5391*)

Tallskog	7,9 ha
Granskog	36 ha
Barrblandskog	37 ha
Lövblandad barrskog	29,6 ha
Triviallövskog	5,5 ha
Lövsumpskog	0,1 ha
Impediment	5,2 ha
Våtmark	7,9 ha
Ungskog	5,8 ha
Barrsumpskog	3,2 ha
Övrig öppen mark	0,3 ha
Vatten	10,4 ha
Totalt	149 ha

Rättigheter	Jakt upplåten på Risholn 1:9 till Bjursås norra VVOF, på Östra rönnäs 1:15 till Bjursås östra VVOF. Fisket förvaltas av Bjursås-Leksands FVOF.
Bebyggelser och anläggningar	En slobod på toppen, förvaltas av Bjursås skoterklubb.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län

Beskrivning av området

Geovetenskap

Berggrunden inom reservatet består av kvarts-fältspatrika sediment med en ålder av 1870–2850 miljoner år. Jordarten är morän, som är tunn och osammanhängande uppe på toppen men tjockare längre ner i sluttningen.

Biologi

Vegetation och flora

Fältskiktet varierar från torra, lavrika områden på toppen till mer friska, bördiga växtsamhällen nedför sluttningen som framförallt utgörs av blåbärsris och mossor. I fuktigare stråk finns det rikligare med örter.

Skogstillstånd

Skogen är varierad, där de mer lågliggande, bördiga delarna är dominerad av äldre gran medan tallen är vanligare uppe i branten mot toppen. Det finns inslag av rikligt lavklädda aspar, sälgar och björkar i fuktigare partier. Området är inte opåverkat av skogsbruk men den interna dynamiken är intakt, troligtvis på grund av den bördiga marken. Död ved finns i mycket stor mängd.

Åtgärdsprogramarter

Arterna stubbfuktbagge och flodpärlmussla omfattas av två olika åtgärdsprogram för hotade arter.

Limniska naturmiljöer

Reservatet innefattar vattendragen Ärtån och Fjällgrycken (VISS-ID SE674155-148608 och SE674385-148258). I de båda sjöarna som ansluter till reservatet finns gädda, abborre, mört, lake och öring. I Fjällgrycken finns dessutom sik.

Enligt EU:s ramdirektiv för vatten bedöms varken Ärtån eller Fjällgrycken uppnå god kemisk status. Skälet till att i princip alla vattenförekomster i Sverige inte uppnår god kemisk status är på grund av att de gränsvärden som gäller för kvicksilver och polybromerade difenyletrar, s.k. flamskyddsmedel, överskrids. Kviksilverhalterna härrör från atmosfärisk deposition där utsläppskällorna främst består av tung trafik och eldning av stenkol. Flamskyddsmedlen har använts som tillsatsämnen i bland annat plast och textil med syfte att göra materialet mindre lättantändligt. Flamskyddsmedel sprids långväga i atmosfären. Spridningen och förekomsterna av flamskyddsmedel och kvicksilver bedöms idag vara så omfattande att det idag saknas tekniska lösningar för att åtgärda problemet. Därför råder det idag ett undantag i form av mindre stränga krav gällande dessa två parametrar.

Värdefulla arter

Lavar

<i>Bryoria bicolor</i>	broktagel	EN	S
<i>Chaenotheca gracillima</i>	brunpudrad nållav	NT	
<i>Alectoria sarmentosa</i>	garnlav	NT	S
<i>Bryoria nadvornikiana</i>	violettgrå tagellav	NT	S
<i>Platismatia norvegica</i>	norsk näverlav	VU	S

Svampar

<i>Cystostereum murrayi</i>	doftskinn	NT	
<i>Fomitopsis rosea</i>	rosenticka	NT	S
<i>Hydnellum geogenum</i>	gul taggsvamp	VU	S
<i>Hydnellum mirabile</i>	raggtaggsvamp	EN	S
<i>Hygrophorus karstenii</i>	äggvaxskivling	NT	
<i>Junghuhnia collabens</i>	blackticka	VU	S
<i>Leptoporus mollis</i>	kötticka	NT	S
<i>Perenniporia subacida</i>	gräddticka	VU	S
<i>Phellinus chrysoloma</i>	granticka	NT	S
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	ullticka	NT	S
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	gränsticka	NT	S
<i>Phlebia centrifuga</i>	rynkskinn	VU	S

Insekter

<i>Callidium coriaceum</i>	bronsbjon		S
<i>Corticeus suturalis</i>	mörksömmad barksvartbagge	NT	
<i>Cryptophagus lysholmi</i>	stubbfuktbagge	VU	ÅGP
<i>Evodinus borealis</i>	mindre frågeteckenbock	NT	
<i>Harminius undulatus</i>	violettbandad knäppare	NT	
<i>Olisthaerus substriatus</i>	-	NT	
<i>Xeris spectrum</i>	snyltvedstekel	NT	
<i>Zilora ferruginea</i>	gropig brunbagge	NT	

Fiskar, fåglar och mollusker

<i>Lota lota</i>	lake	NT	
<i>Picoides tridactylus</i>	tretåig hackspett	NT	
<i>Accipiter gentilis</i>	duvhök	NT	
<i>Margaritifera margaritifera</i>	flodpärlmussla	EN	ÅGP N2000

Växter

<i>Goodyera repens</i>	knärot	NT	S
<i>Listera cordata</i>	spindelblomster		S
<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	vedtrappmossa	NT	S

Teckenförklaring

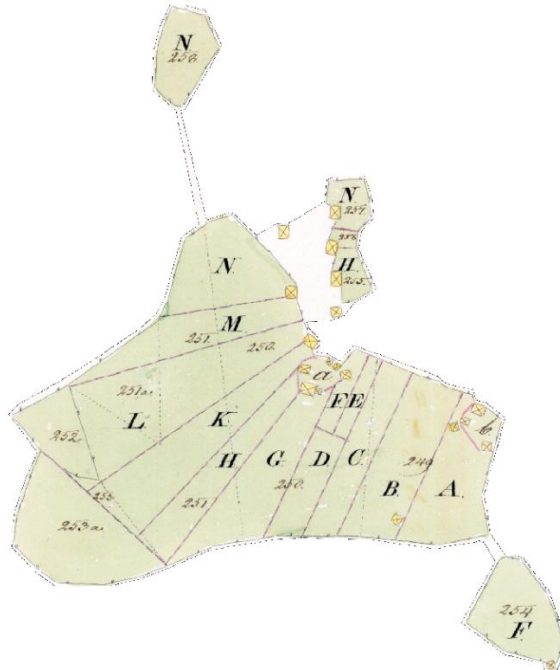
S = signalart enligt Skogsstyrelsen
N2000 = Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv
ÅGP = Arten omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan

CR = Akut hotad
EN = Starkt hotad
VU = Sårbar
NT = Nära hotad
DD = Kunskapsbrist

Kulturhistoria

Fäbodbruket har en lång historia i området. Fäboden Knubben tillhörde byarna Tibble, Ullvi och Berg och är belagd i skrift från 1734; men har förmodligen brukats ännu längre än så. Fäboden lades ner under 1900-talet varpå alla byggnader revs, bland annat fanns då här en kollektiv ladugård för bysamfälligheten för 20 kor. Idag finns det tydliga spår efter bruket i skog och mark, och flera husgrunder och stengärdesgårdar står kvar.

Knubbens fäbod på storskifteskartan från 1819. Lantmäteristyreliens arkiv, akt U24-6:1.

Fornlämningar finns även i form av en äldre boplats längs Fjällgryckens strand där redskap av kvarts har hittats. Vid Ärtåns utlopp i Fjällgrycken finns lämningar efter två stationära fiskeredskap, s.k. katsor, som har daterats till 17–1800-tal.

Vid sjön Ärtens utlopp finns en gammal förfallen damm där bottenstockarna ligger kvar.

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Jakten i området förvaltas av Bjursås Östra och Norra Viltvårdsområdesföreningar.

Fisket omfattas av Bjursås-Leksands fiskevårdsområde. Området är ett väldigt populärt besöksmål.

Infrastruktur

Från Bjursås är naturreservatet tillgängligt via väg 897. Efter att den rundat Fjällgrycken svänger man antingen in på den första vägen till vänster, som är förvaltd av Finnbobygdens vägsamfällighetsförening och leder fram till södra delen av reservatet; alternativt kan man ta den andra vägen från väg 897 som leder fram nära toppen av Ärtknubben. Denna väg är förvaltd av Bergvik skog väst. Parkering och information är planerad till båda platser, se skötselplansbilaga 1.

Natura 2000

Allmänt

Ärtknubben ingår i det europeiska nätverket av skyddad natur som kallas Natura 2000. Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom att peka ut Natura 2000-områden åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade värdena i områdena. För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i skötselplanen om området även är naturreservat.

Tillståndsplikt och samråd

Föreskrifterna för naturreservatsbeslutet gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000. Tillstånd krävs för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön inom området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27–29 §§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena bör man samråda med Länsstyrelsen innan åtgärder i eller intill ett Natura 2000-område påbörjas. Vid skogsbruksåtgärder är Skogsstyrelsen tillsynsmyndighet.

Utpekade Natura 2000-naturtyper

Inom Natura 2000-området finns endast en utpekad Natura 2000-naturtyp, *Västlig taiga* (9010). Den fastställda arealen är 56,6 ha, vilket sammanfaller med målarealen. Naturtypen är en prioriterad naturtyp enligt art- och habitatdirektivet och bevarandetillståndet bedöms vara gynnsamt. Inom Natura 2000-området finns även naturtyperna *Mindre vattendrag* (3260), *Öppna mossar och kärr* (7140) samt *Skogbevuxen myr* (9740), men arealerna är mindre än den minsta arealen som krävs för att de ska pekas ut. Notera att då Natura 2000-området är mindre än vad naturreservatet är finns fler naturtyper representerade utanför själva Natura 2000-området, se naturtypskartan (skötselplansbilaga 2).

Utpekade Natura 2000-arter

Inom området finns endast en utpekad Natura 2000-art, flodpärlmussla. Bevarandetillståndet bedöms vara gynnsamt.

Bevarandesyftet med Natura 2000-området

Syftet med Natura 2000-området Ärtknubben är att bevara ett gynnsamt tillstånd för den naturtyp och den art som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

I Natura 2000-området Ärtknubben är de prioriterade bevarandevärdena de naturskogsartade skogsmiljöerna samt förekomsten av flodpärlmussla.

Motivering

Områdets främsta värden är knutna till förekomsten av naturtyper med mycket låg grad av mänsklig påverkan.

Prioriterade åtgärder

Området behöver få ett långsiktigt skydd av skogen. Något behov av aktiva skötselåtgärder är inte känt. Skog och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna ska utvecklas fritt.

Hotbild mot utpekade värden inom Natura 2000-området

Länsstyrelsens bedömningar av hotbilder är baserade på Naturvårdsverkets generella vägledningar för arter och naturtyper inom nätverket Natura 2000. Länsstyrelsen har haft som ambition att föreskrifterna i beslutet för naturreservatet Ärtknubben också ska spegla de behov av skydd som naturvärdena i Natura 2000-området behöver.

Följande åtgärder och fenomen kan påverka utpekade värden negativt:

Skogsmarker, västlig taiga

Det största hotet mot de skogliga naturtyperna är åtgärder som skadar de strukturer som definierar naturtypen och som är typiska för naturskog. Sådana åtgärder kan vara exploatering, avverkning, röjning eller gallring som utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Även åtgärder i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet inom reservatet, t.ex. produktionshöjande åtgärder i skogsbruket: gödsling, markberedning, dikning, plantering och användandet av främmande trädslag. Exempel på värdefulla strukturer är död ved, gamla träd och förekomst av lövträd. Även åtgärder som påverkar markförhållanden och hydrologi kan utgöra ett hot, liksom åtgärder som fragmenterar området eller skapar barriärer.

Ett annat hot är brist på naturlig dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling, om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska krafter är översvämning, vind samt angrepp av insekter och svamp.

Nedfall av kemiska ämnen kan också hota naturtypen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.

Flodpärlmussla

Historiskt har musslorna utsatts för ett omfattande pärlfiske som reducerat populationerna kraftigt. Schaktningar och rensningar under flottningsepoken reducerade bestånden ytterligare. Dessa aktiviteter har dock upphört sedan länge, hoten idag är

istället bland annat kopplade till värdfisken öringens bevarandestatus. Studier har visat att det krävs en täthet av småöring (ensomriga) på minst 5 ind/100m² för att flodpärlmusslan ska kunna fortplanta sig framgångsrikt. Fiskutsättningar eller etablering av främmande arter i biflödena kan utgöra hot mot musslans värdfisk. Flodpärlmusslan är också känslig för förändringar av vattenkvaliteten. Allt för låga, höga eller stora svängningar för en eller flera vattenkemiska parametrar bedöms kunna inverka negativt, framförallt på musslans chanser till föryngring.

I och med att området är skyddas som naturreservat förhindras de åtgärder som annars utgör det största hotet mot de ingående naturtyperna och arterna såsom modernt skogsbruk eller exploatering av marken.

Källförteckning

Degerman E, m.fl. "Predicting population status of freshwater pearl mussel (*Margaritifera margaritifera*, L.) in central Sweden using instream and riparian zone land - use data." *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems* 23.2 (2013): 332-342.

SGU:s kartgenerator. http://apps.sgu.se/kartgenerator/maporder_sv.html.

Naturvårdsverkets vägledning för naturtyp 9010 Taiga. 2011.

Plandel

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets naturskogar, vattendrag och andra ingående naturmiljöer samt områdets orörda karaktär med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Området ingår i det europeiska nätverket Natura 2000, där naturtypen *Västlig taiga* och arten flodpärlmussla pekats ut. Syftet med naturreservatet är även att bidra till att dessa ska ha förutsättningen att nå god bevarandestatus.

Syftet ska tillgodoses genom att

- skogsmark, vattendrag, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt
- åtgärder vidtas för att gynna flodpärlmussla och öring i Ärtån
- åtgärder vidtas för att underlätta allmänhetens friluftsliv.

Prioritering mellan bevarandevärden

Friluftslivets intressen prioriteras i anslutning till befintliga anordningar för friluftslivet.

I övriga områden prioriteras bevarandet och ökande av den biologiska mångfalden.

Levande eller döda träd som utgör fara eller hinder utmed leder får tas bort eller flyttas.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i fyra skötselområden:

1. Äldre skog och myrmarker med fri utveckling
2. Ärtån samt delar av Ärtan och Fjällgrycken
3. Friluftsliv och anläggningar
4. Flodpärlmussla

Skötselområde 1: Äldre skog och myrmarker med fri utveckling

Beskrivning

I området finns en varierad skog med både barr- och lövträd. Uppe mot toppen är det i huvudsak tall, medan granen dominerar i de bördigare områdena i sluttningen. Rikligt med död ved finns i hela området. Ner mot sjöarna finns det partier av skogbevuxen myr och öppen myr. Inom skötselområdet finns ett antal fornlämningar, däribland spår efter Knubbens fäbod, som omfattas av kulturmiljölagen. Fäbodlämningarna i området är ej utförligt inventerade, det kan därför finnas fler lämningar än de som nu är kända.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig skog vilken domineras av barrträd men med visst lövinslag. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig. Omvälvande störningar i form av t.ex. stormfällning och/eller insektsangrepp, kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär, men detta är en del av skogens utveckling. Myrmarkernas hydrologi ska bevaras. Arealen *Västlig taiga* ska minst vara 56,6 ha. Fornlämningar bevaras.

Skötselåtgärder

Träd som riskerar att falla och skada lämningarna efter Knubbens fäbod tas ner. Försiktighet bör iakttas vid trädfällning så att inte lämningarna skadas, virket bör lämnas liggande (bredvid, inte ovanpå lämningarna). Kring fäbodlämningarna finns ett flertal lövträd, däribland lönn, asp och rönn, som besitter både naturvärden och kulturvärden då dessa antagligen är relikter från när fäboden var aktiv. Dessa sparas i så stor utsträckning som möjligt; men om en individ bedöms riskera att skada en fornlämning ska den tas ner. Virket lämnas liggande.

I övrigt lämnas skötselområdet till fri utveckling.

En låg gammal stengärdesgård, övervuxen av mossor. Träd riskerar att falla och skada fornlämningen.

*En av husgrunderna som finns i området. Även här riskerar träd att falla och skada fornlämningen.
Foto: Carl Lehto.*

Skötselområde 2: Ärtån samt delar av Ärtan och Fjällgrycken

Beskrivning

Skötselområdet består av hela Ärtån inklusive dess inlopp från Ärtan samt utloppet mot Fjällgrycken.

Bevarandemål

Ärtåns vatten ska vara klart och inte påverkat av deposition av material.

Bottensubstratet ska vara lämpat som habitat för flodpärlmussla och för lekande öring.

Skötselåtgärder

Engångsåtgärder

Eventuell restaurering av botten genom t.ex. Hartijoki-metoden längs hela eller delar av sträckan för att förbättra lekmöjligheter för öring och habitatet för flodpärlmusslan.

Möjlig förstärkning av diken där vägen korsar Ärtån för att minska deposition av material till Ärtån.

Löpande skötsel

Upprepa bottenrestaurering vid behov. Se till att vägdiken inte läcker material till ån.

Skötselområde 3: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Från den södra delen av reservatet, nere vid Ärtån, ansluter Vildmarksleden som längs denna sträckning underhålls av Bjursås IK på uppdrag av Falu Kommun som är förvaltare av Vildmarksleden. Den leder upp mot toppen av Ärtknubben och fortsätter sedan vidare nordväst. På vägen upp mot toppen passerar lämningarna efter fäboden Knubben. På toppen av Ärtknubben finns en slobod som sköts av Bjursås skoterklubb. En skoterled går från norra vägen upp till sloboden.

Bevarandemål

Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där finns på informationstavlor i anslutning till området och via Länsstyrelsens hemsida. Två parkeringar finns, en längs vägen som går parallellt med Ärtån, en vid vägen nära Ärtknubbens topp, se skötselkartan. Vid båda dessa parkeringar är det lämpligt med informationstavlor. Uppe på toppen av Ärtknubben, nära sloboden, sätts en informationstavla upp som visar landskapet man ser från toppen. Andra möjliga platser för informationstavlor är längs leden där fornlämningarna efter Knubbens fäbod är synliga (för att informera om fornlämningarna) samt längs leden i anslutning till någon plats där det finns stora mängder död ved (för att informera om naturvärden kopplade till död ved). Där vildmarksleden korsar Ärtån skulle en skylt som berättar om flodpärlmussla också möjligen kunna placeras.

Sloboden på toppen hålls i gott skick.

Skötselåtgärder

Engångsåtgärder

Två parkeringar skapas. Informationstavlor sätts upp, hemsida skapas. Ett dass anläggs i anslutning till den övre parkeringen.

Löpande skötsel

Se till att webbsidan och informationstavlor är aktuella. Vildmarksleden och sloboden hålls i gott skick.

Skötselområde 4: Flodpärlmussla

Beskrivning

Ärtån hyser ett livskraftigt bestånd av flodpärlmussla. Ån har inventerats med olika insats (begränsade sträckor) vid flera tillfällen; 1991, 1994, 1995, 1997 och 2008. Vid dessa tillfällen har det hittats mellan 120–200 musslor. Inventeringen 2008 var en återinventering av samma lokal som inventerades 1997. 1997 hittades 120 levande musslor och 2008 hittades 143 (10 m lång lokal). Vid det senare tillfället hittades även några små musslor (20–30 mm) vilket inte tidigare hittats vid något tillfälle, något som tyder på att föryngring sker.

Flodpärlmusslan är helt knuten till rinnande vatten med sand-, sten- eller grusbotten och tillräckligt hög strömhastighet för att igenslamning inte skall ske. Mussellarverna (glochidierna) lever upp till 10 månader som parasit på gälarna hos öring eller lax. Lokal reproduktion av värdfiskbestånden är därför betydelsefull, särskilt eftersom det framför

allt är ung öring som fungerar som värd. Öringen i ån är stationär. En lokal i Ärtån har elfiskats vid fyra tillfällen för att undersöka mängden öring: 1985, 1995, 1997 och 2018. Den uppskattade tätheten av vuxna öringar har varierat från 0–4,2 individer/100 m² medan tätheten för öringsyngel har varit lägre, med en uppskattning på 0,5 individer/100 m² vid mätningen 2018. Öringtätheterna tycks för låga för att flodpärlmussla ska lyckas reproducera sig då den uppskattas kräva en yngeltäthet av 5 individer/100 m² för lyckad reproduktion. En möjlig förklaring till den låga tätheten är förekomsten av gädda.

För att kunna tillväxa efter parasitstadiet måste den lilla musslan hamna på en plats i en sand- eller grusbotten som genomströmmas av friskt vatten, där musslan kan andas och filtrera näring. Efter några år börjar musslorna sticka upp ur bottenstratet. Flodpärlmusslan blir vanligen köns mogen i 15–20-årsåldern. Spridning sker inom det aktivitetsområde som utnyttjas av småöringar, särskilt viktig är spridningen uppströms. Vandringshinder kan omöjliggöra återetablering av en utgången lokal population. Spridning sker normalt sett ej mellan vattensystem.

Bevarandemål

Flodpärlmusslan i Ärtån ska ha en förnygringstakt som säkerställer att beståndet inte minskar jämfört med nuvarande nivå. Andelen små musslor (<5 cm) ska utgöra en betydande del av populationen.

Skötselåtgärder

Se skötselområde 2.

Jakt och fiske

Varken jakten eller fisket inskränks i naturreservatet. Endast detaljer i formen för jakten regleras, exempelvis passens utformning.

Dokumentation och uppföljning

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av huruvida syftet med reservatet uppnås. Uppföljningen genomförs av Länsstyrelsen och kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd.

Länsstyrelsen har övervakat skalbaggar på granved i området och planerar att göra det vid någon tidpunkt i framtiden, se Länsstyrelsen i Dalarnas län rapport 2014:11.

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, i samverkan med enheten för naturskydd på Länsstyrelsen. Förvaltaren ansvarar även för att följa upp övriga genomförda skötselåtgärder.

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

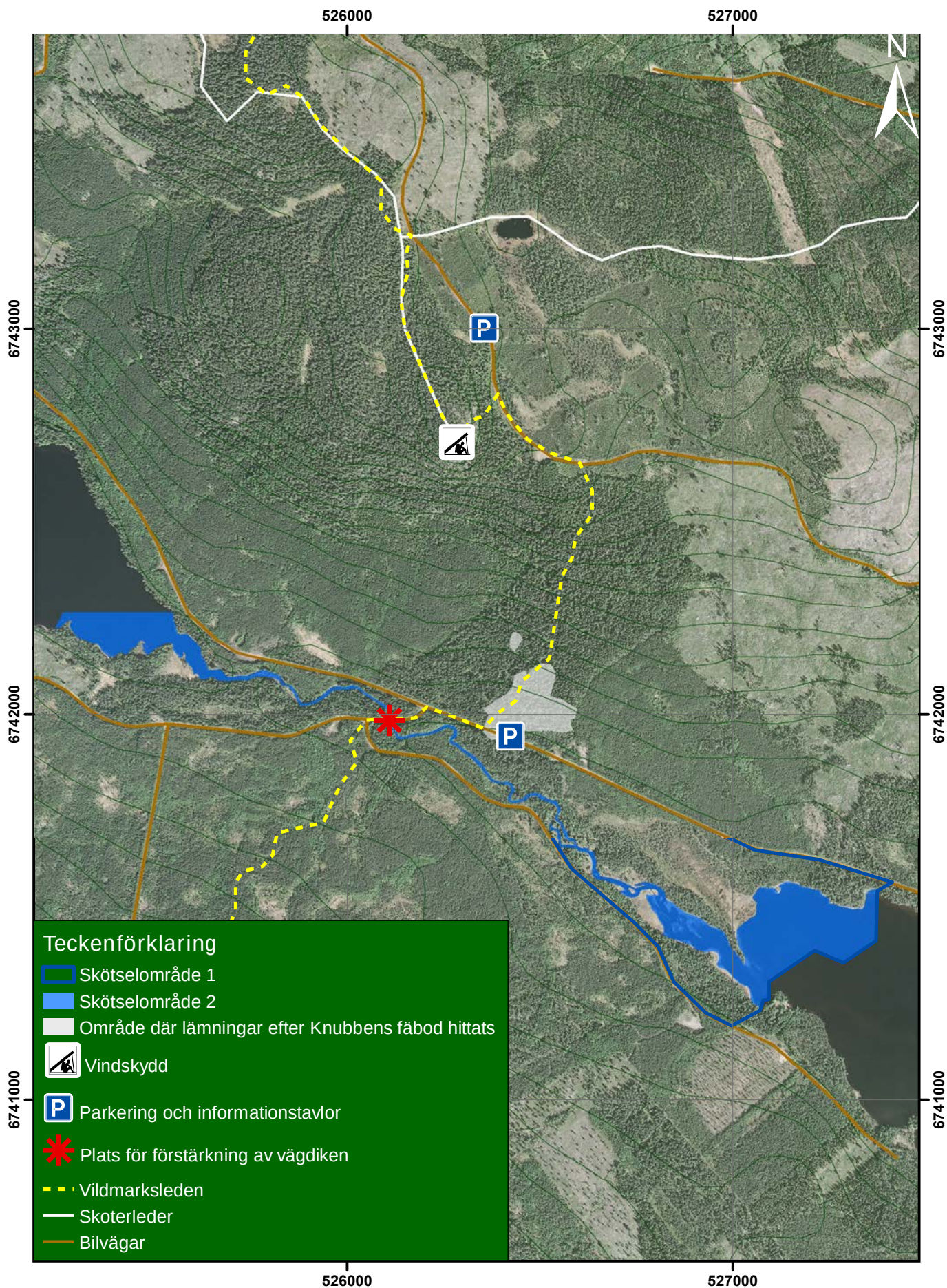
Prio	Åtgärd	När	Var	Frekvens
1	Uppmärkning av reservatsgräns	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
1	Uppsättning och underhåll av informationsskyltar	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Restaurering av bottnar	Om det bedöms nödvändigt	Skötsel-område 2	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Förstärkning av vägdiken	Om det bedöms nödvändigt	Skötsel-område 2	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
1	Frihuggning av fornlämningar	Inom 5 år	Skötsel-område 1	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Webbplats	Inom 1 år		Engångsåtgärd, underhåll vid behov

Bilagor

Bilaga 1: Skötselkarta

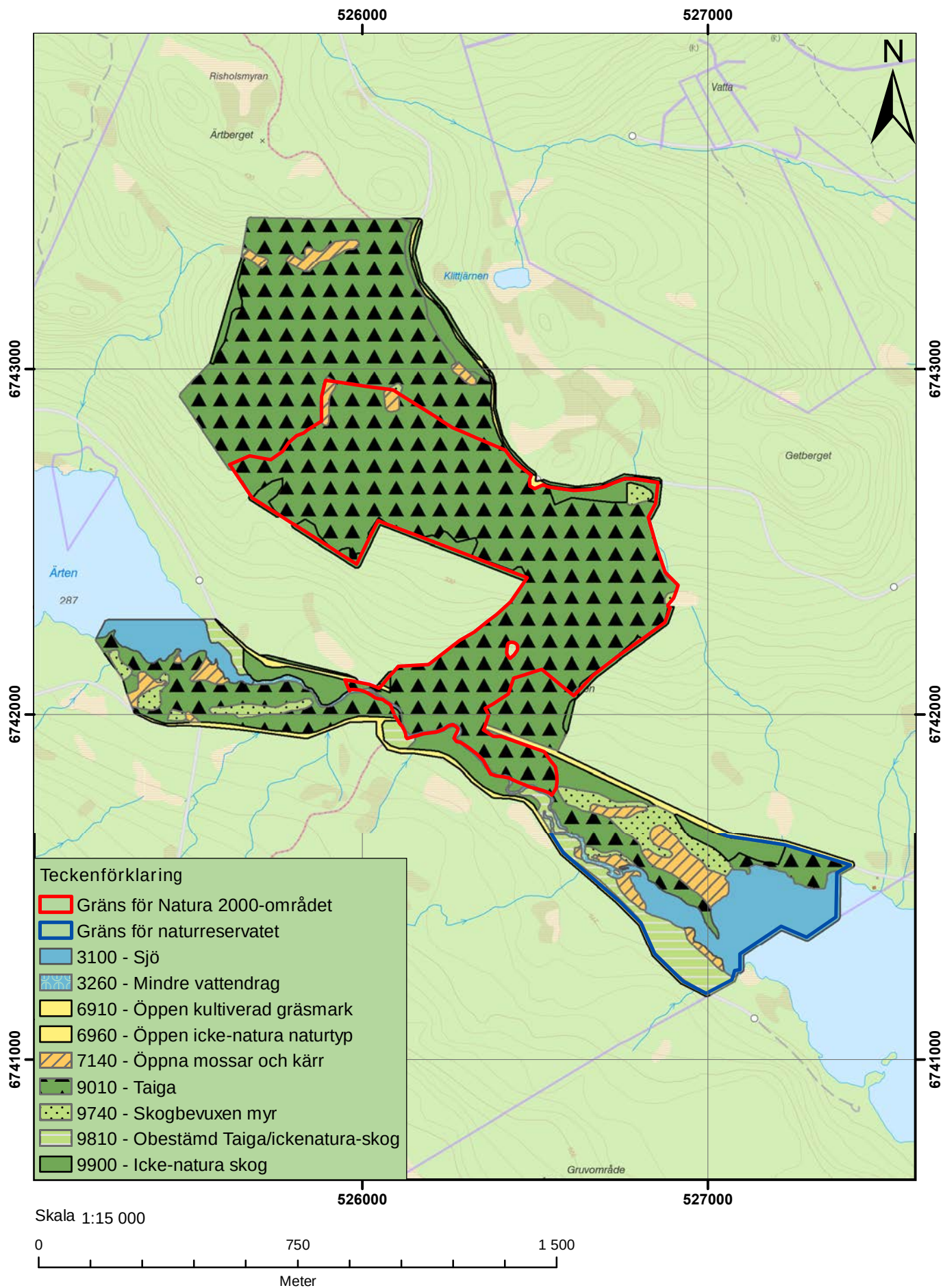
Bilaga 2: Karta över Natura 2000-naturtyper

Skötselkarta naturreservatet Ärtknubben

Naturtypskarta Ärtknubbens Natura 2000-område

Hur man överklagar hos Regeringen

Den som vill överklaga ska skriva till Regeringen. Överklagandet ska dock **skickas eller lämnas till Länsstyrelsen**. Postadressen är Länsstyrelsen, 791 84 FALUN. Besöksadressen är Åsgatan 38 i Falun.

Överklagandet måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor från den dag beslutet kungjorts i ortstidning**. Annars kan överklagandet inte prövas.

Överklagandet ska innehålla

- * vilket beslut som överklagas, till exempel genom att ange ärendets diarie-nummer (dnr),
- * varför klaganden anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt,
- * hur klaganden vill att beslutet ska ändras.

Klaganden ska även ange

- * namn, adress och telefonnummer.

Överklagandet ska vara undertecknat av klaganden. Om ombud anlitas kan i stället ombudet underteckna överklagandet. I så fall ska fullmakt för ombudet sändas med.

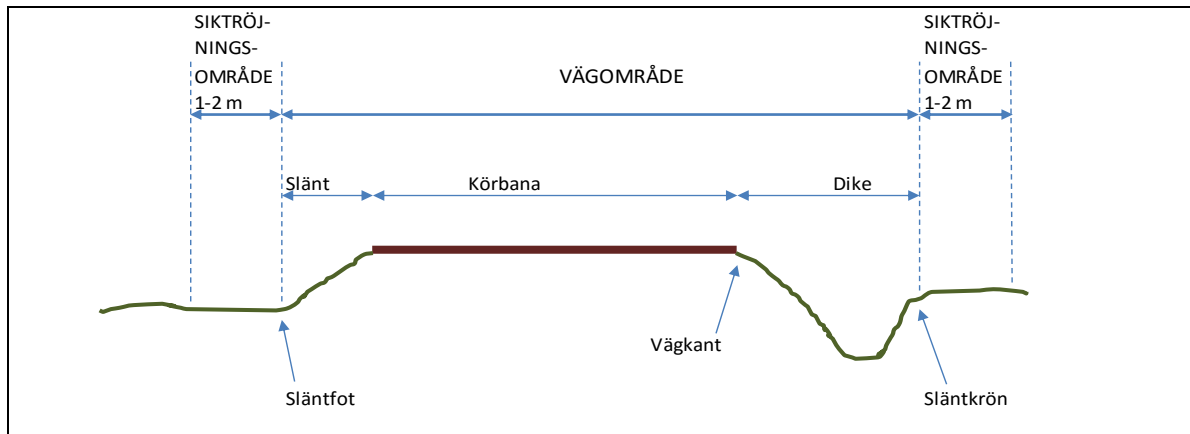
Handlingar eller annat som klaganden anser stöder överklagandet bör sändas med.

Överklagandet prövas av Regeringen. Om Länsstyrelsen inte ändrar sitt beslut som klaganden begär och överklagandet kommit in i rätt tid kommer det att sändas över till Miljö- och energidepartementet.

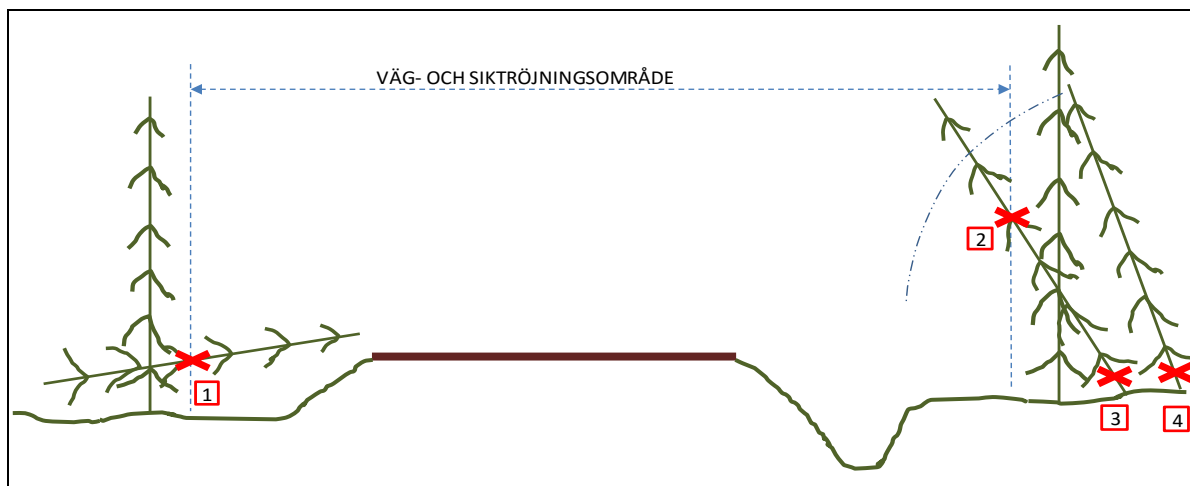
Ytterligare upplysningar kan lämnas av Länsstyrelsen, telefon 010-225 00 00.

Generellt undantag för väghållning m.m.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att inom vägområdet vidta alla för vägens bestånd och brukande nödvändiga åtgärder såsom t.ex. dikning, hyvling, grusning, dammbindning, trädfällning, sly- och buskröjning, trumbyten, snöröjning och halkbekämpning. Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren vidare rätt att fälla träd och röja sly och buskar inom siktröjningsområdet, intill en bredd av en meter där vägen är i huvudsak rak och intill en bredd om två meter i innerkurvor. Definitioner av vägområde, siktröjningsområde och väganläggningens olika delar framgår av nedanstående principskiss.

Utan hinder av naturreservatsföreskrifter äger väghållaren rätt att fälla och/eller kapa farliga kanträd m.m., i enlighet med nedanstående principskiss.

Nedfallna träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas i gränsen för siktröjningsområdet (1).

Lutande träd som inkräktar i vägområde och/eller siktröjningsområde får kapas vid gräns för siktröjningsområdet (2) alternativt vid rot (3).

Lutande träd utanför siktröjningsområdet som riskerar att inkräkta i eller falla in i siktröjningsområdet och/eller vägområdet får kapas vid rot (4).

För samtliga fall gäller att fällda och/eller kapade träd, delar av träd m.m. ska kvarlämnas i terrängen, dock alltid utanför gräns till det s.k. siktröjningsområdet. Vid utförande av dessa åtgärder, liksom vid åtgärder för vägens bestånd och brukande i övrigt, ska väghållaren söka minimera åverkan i terrängen, dvs. i möjligaste mån minimera skada på de naturvärden m.m. som naturreservatet syftar till att skydda.

Inför större arbeten, t.ex. efter omfattande stormfällning eller inför byte av vägtrumma/vägbro i vattendrag, bör Länsstyrelsen underrättas i förväg om de planerade arbetena.